

RECENZJE REVIEWS

Zdzisława Załona (red.), *Refleksje nad jakością pracy szkoły*, Wydawnictwo PWSZ, Nowy Sącz 2009, ss. 185.

Pojęcie „jakość” początkowo zarezerwowane było do usług z zakresu produkcji i wiązało się głównie z określonymi przymiotami produktu, ale od kilku lat terminem tym operuje się również w dziedzinie edukacji i to na wszystkich jej szczeblach, czyli począwszy od kształcenia podstawowego, a kończąc na studiach wyższych. W związku z powstaniem nowych szkół i wynikającym z tego wzrostem konkurencyjności usług edukacyjnych, możemy współcześnie obserwować zjawisko „urynkowania i utowarowienia procesu nauczania i badań”¹. Efektem tych zmian jest to, że obecnie ucznia należałoby ujmować w kategoriach „klienta”², który oczekuje od szkoły usługi edukacyjnej na profesjonalnym poziomie. Świadomość zmian, które zacho-

dzą w edukacji stała się impulsem do wydania publikacji, która poruszałaby aktualne zagadnienia. Taką właśnie pracą jest zbiór artykułów wydanych pod redakcją doc. dr Zdzisławy Załony – *Refleksje nad jakością pracy szkoły* (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Nowy Sącz 2009).

Jak podkreśla we wstępie redaktor wydania, prezentowane opracowanie ma charakter „międzynarodowej dyskusji, prowadzonej w wielu płaszczyznach i w różnorodnych kontekstach, nad jakością edukacji szkolnej”³. Jest to niewątpliwym atrybutem tej pracy, ponieważ znajdujemy w niej refleksje poczynione zarówno przez polskich wykładowców pracujących w małopolskich ośrodkach akademickich, jak również nauczycieli związanych z takimi uniwersyteckimi miastami, jak: Preszów, Belgrad, Nitra, Osijek, Kherson i in. Warto dodać, że autorami tekstów są nie tylko nauczyciele akademicy, ale również nauczyciele-praktycy, którzy problematykę jakości edukacji ujmują z perspektywy dziedziny, w której są ekspertami

¹ R. Pachociński, *Kierunki reform szkolnictwa wyższego na świecie*, Warszawa 2004, s. 3.

² Takiego terminu użyła M. Koszmider w odniesieniu do uczniów współczesnych szkół w pracy: M. Koszmider, *Szkolne standardy jakości procesu kształcenia*, Kraków 2008, s. 14.

³ Z. Załona (red.), *Refleksje nad jakością pracy szkoły*, Nowy Sącz 2009, s. 5.

i w której mają już wieloletnie doświadczenie wyniesione z transformacji w systemie oświaty w ostatnich dwóch dekadach.

Stąd też opracowanie pod redakcją Z. Załony adresowane jest do bardzo szerokiego kręgu odbiorców, którzy związani są ze współczesną szkołą. Książka ta zatem, jako interesujący zbiór refleksji nad jakością w edukacji, może być wartościową lekturą zarówno dla dyrektorów szkół, jak również nauczycieli, studentów i rodziców, którzy także oczekują wysokiej efektywności nauczania ze strony placówki, w jakiej kształcą się ich dziecko.

Ze względu na różnorodność i bogactwo zagadnień artykuły opublikowane w *Refleksjach nad jakością pracy szkoły* zostały pogrupowane w 4 następujących kręgach tematycznych: „Rozważania o wychowaniu w kontekście jakości”, „Różne aspekty jakości we wczesnej edukacji”, „Jakość szkolnego nauczania”, „Ku lepszej jakości pracy szkoły”. Dzięki takiej strukturze praca zyskała przejrzystość, co ułatwia czytelnikowi dotarcie do interesujących go informacji.

Warto podkreślić, że publikacja pod redakcją Z. Załony wpisuje się w kontekst wielu współczesnych opracowań pedagogicznych, akcentując postawę personalistyczną w nauczaniu i wychowaniu, które powinno być zgodne z uniwersalnymi wartościami, co owocuje harmonijnym rozwojem uczniów, przejawiającym się jednolitością myśli, słowa i czynu. Praca ta również przypomina istotną myśl, że efektywne kształcenie, a przede wszystkim wychowanie młodych ludzi, będzie możliwe dzięki podmiotowości nauczyciela nieustannie poszukującego nowych metod i form pracy,

wykazującego otwartość na zachodzące zmiany, a także charakteryzującego się pozytywną motywacją do swoich obowiązków.

W pracy *Refleksje nad jakością pracy szkoły* zostały zawarte ponadto wnioski sformułowane na podstawie badań i obserwacji rozmaitych obszarów edukacji, w których uwidaczniają się mankamenty obniżające jakość kształcenia. Na potwierdzenie tej tezy można przywołać artykuł Z. Załony – *Praca domowa ucznia w młodszym wieku szkolnym elementem jakości edukacji*, gdzie Autorka trafnie wymienia wiele walorów implikowanych w pracę domową, podkreślając przede wszystkim, że poprzez tego typu aktywność możemy pobudzać uczniów do kreatywności, twórczego rozwiązywania problemów, eksperymentowania i czerpania radości z samodzielnego dochodzenia do wiedzy, budując tym samym pozytywną motywację do uczenia się. Wszystkie te wymienione wyżej cechy uchodzą za kluczowe atrybuty dorosłego człowieka i ułatwiają mu funkcjonowanie we współczesnym świecie. Niepokojące jest jednak to, że nauczyciele nie mają świadomości, jakie możliwości uatrakcyjnienia procesu dydaktycznego dają przemyślana i we właściwy sposób zadana praca domowa. Z tego też względu zauważa się w tej sferze wiele zaniedbań oraz uleganie schematyzmowi działań.

Niewątpliwym atutem omawianej publikacji jest fakt, że włącza się ona w aktualny obecnie dialog na temat nowej podstawy programowej, stąd też bez wątpienia będzie to istotna pozycja dla nauczycieli, którzy poszukują wsparcia, a zarazem pragną ugruntować się w przekonaniu, że podej-

mują właściwe działania edukacyjne w zreformowanej szkole. W ten właśnie sposób w omawianym opracowaniu zostały zaprezentowane pod kątem nowej podstawy programowej zajęcia komputerowe, które stanowią novum w edukacji wczesnoszkolnej i stąd też może rodzić się wokół tej kwestii wiele istotnych z punktu widzenia nauczyciela pytań.

Praca *Refleksje nad jakością pracy szkoły* zyskuje znanie bardzo aktualnej pozycji jeszcze z innego względu, a mianowicie zawarte są w niej refleksje i uwagi dotyczące kształcenia artystycznego, które, według opinii ekspertów wypowiadających się w ostatnim czasie w mediach, nie spełnia zakładanych standardów i wymaga wielu działań zmierzających do podniesienia jakości kształcenia w tej sferze edukacji. Znajdujemy tutaj zatem tekst będący próbą uchwycenia roli i sytuacji kształcenia plastycznego zarówno w dotychczasowym systemie szkolnictwa, jak również w perspektywie nowej podstawy programowej, która otwiera szansę na poprawienie jakości nauczania plastyki. Szczególnie wartościowe wydają się praktyczne wskazówki dotyczące alternatywnych rozwiązań z zakresu planowania kształcenia plastyki w formie tematycznych bloków. W książce tej umieszczony został ponadto artykuł, w którym zaakcentowano kwestię kształcenia muzycznego i płynące z niego korzyści dla ogólnego rozwoju ucznia. Jego Autorka – Anna Kalarus – opierając się na wynikach badań, dowodzi skuteczności metody solmizacji relacyjnej, która, w porównaniu z innymi metodami, zapewnia uczniom wyższe kompetencje muzyczne.

Po lekturze artykułów zebranych w omawianej publikacji nasuwa się jeszcze kilka innych istotnych refleksji. Warto zastanowić się nad postulatem konieczności zastosowania w praktyce szkolnej teorii inteligencji wielorakiej, co również wpływa na podniesienie jakości kształcenia. Bardzo istotna z punktu widzenia nauczyciela wydaje się także myśl o potrzebie wyczerpania społeczności uczniowskiej na formę i treść wypowiedzianych przez nich komunikatów, które implikują wartościowanie, czego niejednokrotnie młody człowiek nie jest świadomy. Z tego też względu nauczyciele – z racji wykonywanego zawodu – są zobligowani do kształtowania w uczniach wrażliwości na estetykę języka, a także do podejmowania problematyki etyki słowa, zwłaszcza współcześnie, kiedy tak mocno daje się zauważyć zjawisko liberalizacji języka zarówno w mediach, jak i literaturze młodzieżowej.

Pragnę zauważyć, że nie sposób odnieść się do wszystkich zawartych w omawianej pracy artykułów ze wskazaniem na ich wartość i wkład w wiedzę na temat współczesnego systemu edukacji w aspekcie jakości kształcenia. Trzeba jednak zasygnalizować, że międzynarodowy charakter tej publikacji pozwala czytelnikowi na poznanie rozwiązań i wniosków z badań poczynionych w tej sferze także w innych krajach.

W moim przekonaniu opracowanie *Refleksje nad jakością pracy szkoły* pokazuje zjawisko jakości kształcenia w ujęciu wieloaspektowym i stąd uświadamia nauczycielom, studentom oraz innym odbiorcom, jak wiele rozmaitych czynników determinuje efektywność kształcenia. Uzmysławia również, że do każdego z elementów two-

rzących całościowy proces kształcenia należy podchodzić z ogromną skrupulatnością i pieczołowitością, ponieważ tylko taka postawa nauczyciela daje gwarancję wysokiej jakości kształcenia na wszystkich etapach edukacji.

■ *Beata Lisowska*